

Tomaževa proslava
 Izvirni znanstveni članek (1.01)
Bogoslovni vestnik 75 (2015) 1,7–17
 UDK: 27-584
 Besedilo prejeto: 3/2015; sprejeto: 3/2015

Ivan Platovnjak

Izzivi krščanske duhovnosti danes¹

Povzetek: Kako lahko krščanska duhovnost v današnjem času izziva vsakega človeka in še posebej kristjana? Na to vprašanje avtor odgovarja tako z upoštevanjem različne literature kakor tudi na podlagi ankete, ki jo je izvedel med letošnjimi diplomantkami in diplomanti Teološke fakultete Univerze v Ljubljani. Najprej prikaže, da ima duhovnost velik pomen na človekovi osebni, medosebni in družbeni ravni. Nato prek analize apostolske spodbude *Veselje evangelija* papeža Frančiška predstavi vplivnost vloge krščanske duhovnosti v življenju in delovanju kristjanov. V zadnjem delu razprave pa našteje še temeljne izzive krščanske duhovnosti in na kratko analizira tiste tri, ki so jih diplomanti izbrali kot temeljne: spoštljiva in dialoška odprtost do vsakega človeka; zavedanje, da smo, tako mi sami kakor tudi drugi, vse življenje Kristusovi učenci in nenehno na poti rasti; odpuščanje sebi in drugim ter sprava s seboj in z drugimi, tudi na narodni ravni.

Glavne besede: duhovnost, krščanska duhovnost, dialog, učenčevstvo, odpuščanje, odnos, občestvo, izziv

Abstract: **Challenges of Christian Spirituality Today**

How can Christian spirituality challenge everyone and especially a Christian today? The article addresses the question by taking into account the available literature and on the basis of a survey of the most recent graduates of the Teološka Fakulteta Univerze v Ljubljani (School of Theology of the University of Ljubljana). First, it shows that spirituality has great impact on the personal, interpersonal and social level. Second, combining the survey with an analysis of the Apostolic Exhortation *Evangelii Gaudium* by Pope Francis it outlines the role of Christian spirituality in the life and work of Christians. Third, it enumerates fundamental challenges of Christian spirituality and briefly analyzes the three the polled graduates have graded as the most important: (1) respectful openness for dialog toward everybody; (2) awareness that we and others are disciples of Christ throughout life and ever on the way of growth; (3) forgiveness and reconciliation with self and others all the way to the national level.

Key words: spirituality, Christian spirituality, dialog, discipleship, forgiveness, relationship, communion

¹ Prispevek je predelano slavnostno predavanje, ki ga je imel doc. dr. Ivan Platovnjak na Tomaževi proslavi na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani dne 2. februarja 2015.

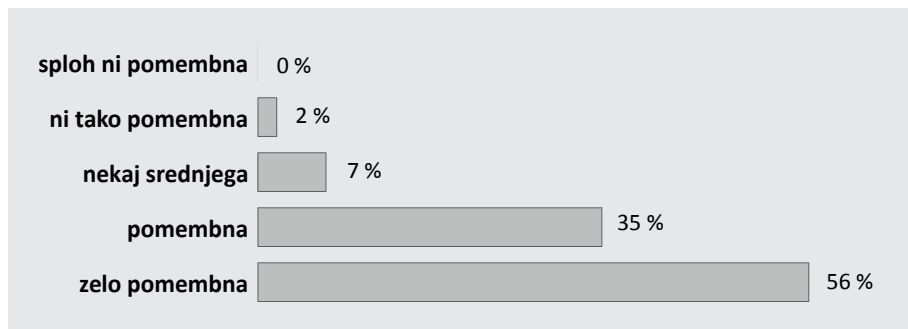
V zadnjem času se je v zahodnem svetu in v Sloveniji povečalo zanimanje za duhovnost. Iz obširnosti tematike se v prispevku omejujemo na krščansko duhovnost. Poskušal bom prikazati, kako nas ta duhovnost, če jo razumemo in živimo v njeni globini in širini, vedno znova izziva in sili iz okvirjev ven, iz okvirjev, ki si jih kristjani postavljamo zaradi napačnega razumevanje svoje duhovnosti. Ta izziv bom prikazal ob kratki analizi apostolske spodbude *Veselje evangelija* (2013) papeža Frančiška.

Za boljšo vpetost te teme v naš čas in prostor sem povabil letošnje diplomantke in diplomante, da so izpolnili spletno anketo, ki sem jo pripravil za to priložnost (Anketa 2015). Z analizo njihovih odgovorov bom na začetku prikazal, kako je zanje duhovnost pomembna, na koncu pa bom predstavil tri izzive, ki so jih izbrali kot najpomembnejše za današnji čas: spoštljiva in dialoška odprtost do vsakega človeka; zavedanje, da smo, tako mi sami kakor tudi drugi, vse življenje Kristusovi učenci in nenehno na poti rasti; odpuščanje sebi in drugim ter sprava s seboj in z drugimi, tudi na narodni ravni.

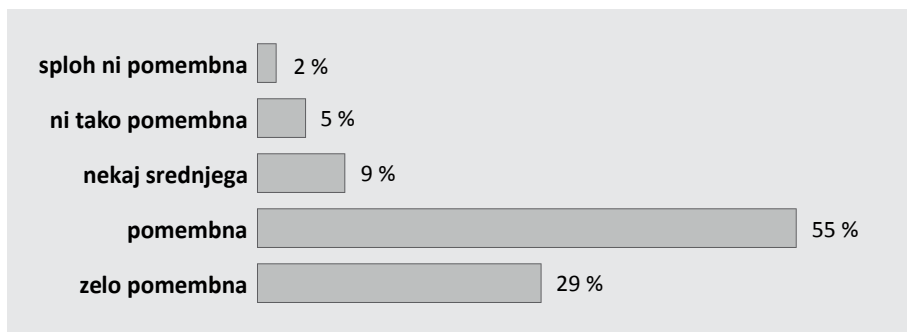
1. Pomembnost duhovnosti

Da je duhovnost v današnjem prostoru in času pomembna, so potrdili s svojimi odgovori na spletno anketo tudi letošnji diplomantke in diplomanti. Anketo sem poslal na 67 e-naslovov. Delno je nanjo odgovorilo 55 naslovljencev (71 %), na vsa vprašanja pa 48 (60 %). Prvo vprašanje je bilo: »Kako je duhovnost pomembna za vaše osebno življenje?« Njeno pomembnost so lahko pokazali z izbiro enega od petih odgovorov (sploh ni pomembna, ni tako pomembna, nekaj srednjega, pomembna, zelo pomembna). Kakor vidimo na grafu 1, jih 56 % tistih, ki so odgovorili, meni, da je duhovnost za osebno življenje zelo pomembna, 35 % pa, da je pomembna. Nihče ni odgovoril, da zanj duhovnost ne bi imela pomena.

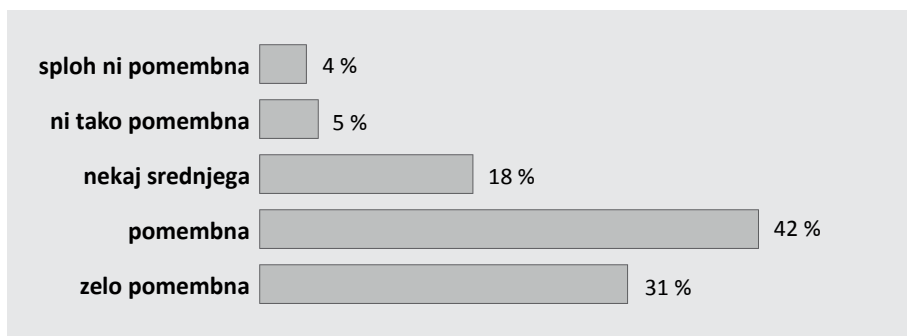
Vprašani so lahko pokazali tudi, kako je zanje pomembna duhovnost za življenje s prijatelji ali v družini. Kakor lahko vidimo z grafa 2, se glede tega pomembnost duhovnosti malo spremeni z ozirom na prejšnje vprašanje: 55 % vprašanih jih meni, da je pomembna; zelo pomembna pa je le za 29 % vprašanih. Podobno je tudi s pomembnostjo duhovnosti za življenje v družbi (graf 3).

Graf 1: Kako je duhovnost za vas pomembna za vaše osebno življenje?

Graf 2: *Kako je duhovnost za vas pomembna za vaše življenje s prijatelji/družino?*

Graf 3: *Kako je duhovnost za vas pomembna za vaše življenje v družbi?*

Iz odgovorov vidimo, da je za diplomante Teološke fakultete duhovnost najpomembnejša za osebno življenje in hkrati ni nepomembna za življenje na medosebni ravni (prijateljski in družinski) in tudi na družbeni. Tako kažejo, da zanje duhovnost ni nekaj intimističnega, temveč da vključuje vse ravni življenja in da nanje tudi vpliva. To razberemo tudi iz odgovorov na četrto, peto in šesto anketno vprašanje (Anketa 2015).

Tako kakor mnogi Slovenci tudi naši diplomanti pripisujejo duhovnosti različne vsebine. V anketi so imeli možnost, da pri četrtem vprašanju (Anketa 2015) z nekaj besedami povedo, kaj jim duhovnost pomeni za osebno življenje. Najpogosteje so poudarili, da je duhovnost temelj življenja: življenju daje moč in upanje in ga osmišlja. Mnogim med njimi pomeni mir in povezanost z Bogom, s Kristusom, s presežnim. Nekdo je tako zapisal, da je duhovnost zanj »globoka povezanost z Bogom in življenje po Duhu in njegovih navdihih in ljubezni«. To je v zgoščeni obliki zapisal tudi apostol Pavel, ki pravi, da je duhovnost življenje »po Duhu« (Rim 8,5–6). Raziskava pravzaprav pokaže, da o duhovnosti mnogi anketiranci razmišljajo podobno kakor sv. Pavel. Izraze, s katerimi so vprašani izrazili, kaj jim duhovnost pomeni za osebno življenje (navedel sem le tiste, ki so se našli najpogosteje), lahko posredno ali neposredno najdemo v besedah apostola Pavla, ko govori o sadovih Duha, torej življenja v Duhu, in jih našteva: »ljubezen, veselje, mir, potr-

pežljivost, blágost, dobrotljivost, zvestoba, krotkost, samoobvladanje« (Gal 5,22–23).

Ta večplastni pomen duhovnosti pride še bolj do izraza pri odgovorih na peto anketno vprašanje (Anketa 2015): duhovnost in življenje s prijatelji ali družino. V odgovorih prevladuje beseda »odnos«. Duhovnost v odnosu jim pomeni udejanjeno ljubezen do drugih, delitev ljubezni, upanja in veselja z drugimi in sprejemanje drugih takšnih, kakor so. Duhovnost omogoča pristen, svoboden, poglobljen, bogat, zaupljiv, spoštljiv, preobrazujoč, pozitiven, odpuščajoč, gradeč odnos itd. Večino odgovorov lahko povzamemo v mnenju anketiranca, ki piše takole: »Na temelju duhovnosti gradim odnose.« (Anketa 2015)

Tudi na družbeni ravni večina vprašanih prepozna duhovnost kot nekaj pomembnega. Med odgovori na šesto anketno vprašanje: »Kako bi v nekaj besedah izrazili, kaj vam pomeni duhovnost za življenje v družbi?« se namreč najpogosteje najdejo besede: odprtost, povezanost, sprejemanje, dialog, bratstvo ipd. V ospredju je zavedanje, da duhovnost omogoča preraščanje delitve med mi in oni, da torej gradi mostove. To, kar je večina med njimi zapisala, lahko povzamem z izjavo enega od anketirancev: »Duhovnost je kakor sol; družba se usmradi, če te soli ni.« (Anketa 2015)

Iz odgovorov na to vprašanje razberemo, da za večino duhovnost ni zgolj zasebna in intimistična. Ni nekaj samo mojega, ampak posameznika odpira drugim. Duhovnost namreč prek zase značilnih izrazov omogoča, da se posamezniki gradijo osebno in skupnostno (Rožič 2014) in si tako osvobojeni vedno bolj prizadevajo za skupno in za evangelijsko dobro.

2. Krščanska duhovnost v luči apostolske spodbude *Veselje evangelija*

O moči izziva duhovnosti, ki posameznika osvobaja za skupnost, govori tudi nedavni dokument papeža Frančiška. V apostolski spodbudi *Veselje evangelija* (VE), na katero se bom oprl, Frančišek ugotavlja, da je danes pred vso Cerkvijo bolj kakor brezboštvo izziv, »kako naj ustrezno odgovorimo na žejo po Bogu pri mnogih ljudeh« (VE 89). Papež jasno pove: če iskalci »v Cerkvi ne najdejo duhovnosti, ki jih ozdravlja, osvobaja, napolnjuje z življenjem in mirom in jih hkrati kliče k solidarni medsebojnosti in k misijonarski rodovitnosti, bodo končno podlegli varljivim ponudbam, ki niti ne počlovečujejo niti ne dajejo časti Bogu« (89). Znamenje globoke posameznikove duhovnosti je prav odprtost do vsakega človeka, še posebno do ubogih, trpečih, zapostavljenih, to je do Jezusovih ran, ki se razodevajo v človeški bedi (270). Globoka duhovnost namreč izžareva duha blagrov (Mt 5,1–12).

V drugem poglavju apostolske spodbude papež pokaže na pomanjkanje globoke duhovnosti na različnih ravneh Cerkve. Ko razlaga skušnjave, v katere še posebno padajo pastoralni delavci, pravi: »Danes je mogoče pri mnogih pastoralnih delavcih, tudi posvečenih osebah, zaznati pretirano skrb za osebno samostojnost

in sprostitev. To je razlog, da doživljajo svoje naloge le kot dodatek življenja, kakor da ne bi bile del njihove istovetnosti. Duhovno življenje je hkrati pomešano z nekaterimi verskimi prvinami, ki dajejo neko tolažbo, a ne hranijo srečanja z drugimi, zavzetosti v svetu in gorečnosti za evangelizacijo. Zato je mogoče pri mnogih, ki so dejavni v oznanjevanju, ugotoviti poudarjanje individualizma, krizo istovetnosti in upadanje vneme, čeprav molijo.« (78) Težava so predvsem dejavnosti pastoralnih delavcev, ki jih ti delavci izpolnjujejo »brez ustreznih nagibov, brez duhovnosti, ki prežema dejavnost in jo napravlja zaželeno« (79). Tako najdemo vedno več različnih oblik »duhovnega potrošništva« (89), ki se prilagaja bolealnemu individualizmu.

Papež poudarja, da v nekaterih delih družbe ljudje »vedno bolj cenijo oblike ›duhovnosti ugodja‹ brez skupnosti, ›teologije blaginje‹ brez bratske odgovornosti ali pa razosebljenih izkušenj, ki niso nič drugega kot oblika osredinjenja nase« (90). Zato papež jasno izrazi prepričanje, da imajo v krščanski duhovnosti velik pomen »molitev, evharistično češčenje in obhajanje vere« (260). Veseli se, »da se v vseh cerkvenih ustanovah množijo molitvene skupine, skupine prosilne molitve in molitvenega premišljevanja Svetega pisma ter večno češčenje Najsvetejšega« (262). Hkrati pa poudarja, sklicujoč se na Janeza Pavla II., da »je treba zavračati skušnjava intimistične in individualistične duhovnosti, ki ni v skladu ne le z zahtevami ljubezni, ampak tudi ne z logiko učlovečenja« (262). Ugotavlja, kako »obstaja nevarnost, da je čas molitve kdaj izgovor, da svojega življenja ne posvečamo misijonu. Privatizacija življenjskega sloga namreč lahko potegne kristjane, da se zatekajo v napačno duhovnost.« (262)

To pa ne pomeni, da osebni in zavzeti odnos z Jezusom ne bi bil na prvem mestu (3; 267). Le z njim in v njem lahko kristjan živi v duhu evangelija, to je: sredi življenja in delovanja. Kristjan, »ki nikoli ne preneha biti Jezusov učenec, ve, da Jezus hodi z njim, govori z njim, diha z njim, dela z njim. Čuti, da je Jezus z njim sredi misijonskega dela.« (266) Za pristnega oznanjevalca evangelija je potrebno, da najde duhovno veselje, ki izhaja iz bližine življenja ljudi. Biti z ljudmi je »vir višjega veselja« (268). Temelj življenja v evangeljskem duhu in delovanja v duhu evangelizacije je »izkušnja, da nas ljubi on, ki nas je odrešil« (264). To nagiba vsakega kristjana, da ga tudi on sam vedno bolj ljubi.

Največja motivacija za oznanjevanje evangelija je ogenj Svetega Duha v srcu oznanjevalca. On daje »notranje nagibe, ki spodbujajo, motivirajo, opogumljajo osebno in skupno delovanje ter mu podeljujejo smisel« (261). Zato je potrebno »odločno zaupanje Svetemu Duhu, ki ›prihaja na pomoč naši slabosti‹ (Rim 8,26). A to velikodušno zaupanje je treba poživljati, zato moramo nenehno prositi Svetega Duha. /.../ A ni večje svobode, kakor če se damo nositi Svetemu Duhu in se odrečemo svojemu preračunavanju in nadziranju ter dovolimo, da nas on razsvetljuje in vodi, nas usmerja in pelje, kamor hoče. On dobro ve, kaj je potrebno za vsak čas in vsak trenutek.« (280)

Takšna odprtost Svetemu Duhu vodi v nenehno zahvaljevanje: »Zahvaljujem se vedno svojemu Bogu za vas vse zaradi božje milosti, ki vam je bila dana v Kristusu

Jezusu.« (1 Kor 1,4) To daje »duhoven pogled iz globoke vere, pogled, ki priznava, da Bog sam deluje v njem. Hkrati je hvaležnost, ki prihaja iz srca, ki je res pozorno do drugih. Ko se srce oznanjevalca evangelija dvigne od molitve, postane bolj velikodušno, osvobodi se duhovne zaprtosti in želi delati dobro ter deliti življenje z drugimi.« (282) Samo kdor moli in dela, lahko deluje z duhovnostjo, »ki spremeni srca« (262).

3. Trije najpomembnejši izzivi krščanske duhovnosti danes

Analiza apostolske spodbude *Veselje evangelija*, pa tudi Slovenskega pastoralnega načrta (2012), različnih knjig s področja duhovnosti (Boff 2009; Gottlieb 2013; Martin 2013; Rolheiser 1998), zadnje sinode o družini (Bahovec 2014b; 2014c) in številnih pogovorov (tudi s slušatelji programa duhovno izpopolnjevanje) me je vodila k pripravi anketnega seznama vidnejših izzivov krščanske duhovnosti za današnji čas. Izoblikovalo se jih je trinajst:

1. globok in zavzet odnos z Jezusom Kristusom na osebni in na skupnostni ravni;
2. redno in poglobljeno obhajanje zakramentov;
3. vsakodnevno branje Svetega pisma ter osebna in skupna molitev;
4. zavzeto življenje bratstva/sestrinstva v Jezusu Kristusu na vseh ravneh Cerkve;
5. spoštljiva in dialoška odprtost do vsakega človeka;
6. sprejemanje sebe kot božjega daru, a hkrati kot grešnega, nemočnega in krhkega človeka;
7. zavedanje, da smo, tako mi sami kakor tudi drugi, vse življenje Kristusovi učenci in nenehno na poti rasti;
8. odpuščanje sebi in drugim ter sprava s seboj in z drugimi, tudi na narodni ravni;
9. nenehno živeti evangeljsko veselje in upanje;
10. prehod iz krščanstva zapovedi in predpisov h krščanskemu življenju v svobodi Duha;
11. odprtost in pomoč obrobim in zapostavljenim ljudem;
12. evangeljski odnos do ljudi, katerih človeško dostojanstvo je poteptano in razvretno;
13. odprtost za nenehno izobraževanje in izpopolnjevanje na področju duhovnosti.

Precejšnje število (trinajst) kaže, da zmore krščanska duhovnost človeka močno izzvati. To še posebej drži, če jo razumemo in sprejmemo v vsej njeni globini in širini. Ti izzivi se namreč dotikajo različnih razsežnosti človekovega življenja in delovanja tako na osebni kakor na skupnostni ravni. Krščanska duhovnost namreč pomeni kristjanovo konkretno življenje v vseh njegovih razsežnostih, ki jih živi v moči in pod vodstvom Kristusovega Duha (Jn 15–16; Rim 8; Platovnjak 2013, 205–207).

Graf 4: *Kateri izzivi krščanske duhovnosti so po vašem mnenju danes najpomembnejši? Izzivi krščanske duhovnosti se dotikajo različnih razsežnosti človekovega življenja in delovanja ter oblik skupnostnega življenja - število - (povprečno 4,3 izbrani odgovori na anketo).*

Navedene izzive krščanske duhovnosti sem nato vključil v omenjeno anketo. Anketiranci so bili povabljeni, da med njimi izberejo tri, ki so po njihovem mnenju danes najpomembnejši.

Iz odgovorov anketirancev je razvidno, da je bilo nekaterim težko izbrati le tri izzive, zato niso upoštevali navodila in so jih izbrali več kakor tri. Povprečno so izbrali 4,3 odgovora na anketo (graf 4). Kljub temu lahko dokaj jasno vidimo, kateri trije izzivi najbolj izstopajo. Na te tri se bom zaradi omejitve časa in prostora v tej razlagi tudi omejil.

3.1 Izziv: Spoštljiva in dialoška odprtost do vsakega človeka

Iz grafa 4 vidimo, da najbolj izstopa izziv Spoštljiva in dialoška odprtost do vsakega človeka. Rezultat razkriva, da se letošnji diplomanti dobro zavedajo, k čemu kristjane spodbuja Duh Jezusa Kristusa, njegov način življenja in delovanja. Jezus je v polnosti udeležil spoštljivo in dialoško odprtost do vsakega človeka, tudi do pismoukov in do farizejev, čeprav se to na prvi pogled ne zdi. Toda Jezus tudi nje ljubi in spoštuje in tudi zanje daruje svoje življenje. Kar uči svoje učence na Gori blagrov, najprej sam živi: »Ljubite svoje sovražnike.« (Mt 5,44) Kdor torej živi krščansko duhovnost v Kristusovemu Duhu in se mu pusti voditi, nima razloga, da bi iz spoštljivega in dialoškega odnosa izključil kateregakoli človeka, tudi sovražnika ne.

Takšno odprtost krščanske duhovnosti so posebej izpostavili in potrdili že drugi vatikanski koncil in oba koncilna papeža, Janez XXIII. in Pavel VI. Pavel VI. v *Ecclesiam Suam* (1964) spodbuja kristjane, da bi se trudili gojiti in ohranjati dialog. To pomeni, da so v pogovoru z drugače mislečimi popolnoma odprti za resnico, hkrati pa polni obzirnosti do sogovornika. Prav tako pa tudi narobe: biti popolnoma odprti do osebe, ji biti na voljo in nikoli zatajiti resnice ali pa biti do nje manj pozorni. »Osebo« in »resnico« moramo videti ne kot dva nasprotujoča si pola, temveč kot dve strani resničnosti, ki ju je treba vedno bolj integrirati (povezovati), da se bosta lahko obe uresničili. Kakor poudarja Pavel VI., se le v dialogu lahko uresničuje edinost resnice in dobrote, razuma in ljubezni. Da bi se to moglo udeležiti, Pavel VI. zahteva pravi dialog in istočasno navzočnost jasnosti, krotkosti, zaupanja in previdnosti (*Ecclesiam Suam* 47). Papež Frančišek v današnjem času in prostoru s svojim življenjem in delovanjem v vsej radikalnosti razodeva, kako pomembna je takšna spoštljiva dialoška odprtost za prihodnost sveta in katoliške Cerkve, kajti Cerkev bo lahko le v tem duhu uresničila svoje poslanstvo, ki ji ga je zaupal njen ustanovitelj – Jezus (Frančišek in Scalfari 2013).

3.2 Izziv: Zavedanje, da smo tako mi sami kakor tudi drugi vse življenje Kristusovi učenci in nenehno na poti rasti

Kot naslednji vodilni izziv so diplomanti izbrali Zavedanje, da smo tako mi sami kakor tudi drugi vse življenje Kristusovi učenci in nenehno na poti rasti. Kdor sprejme ta izziv nenehnega »učenčevstva« v zdravi ponižnosti, je zmožen ustvarjalno sodelovati z drugimi in postajati vedno bolj podoben Jezusu. Jezus je namreč nenehno delal to, kar je videl, da dela njegov Oče (Jn 5,19–20). Čeprav je bil sam Učitelj (Jn 13,13), je vse življenje ostal učenec svojega Očeta. Kdor je vedno pripravljen učiti se, tudi takrat, ko je poslan, da uči druge, lahko dejavno in rodovitno posreduje naprej to, kar je pridobil, tudi na področju teologije (Rožič 2013), in raste v vseh razsežnostih svojega življenja. Takšen človek se ne postavlja nad druge in ne pade v skušnjava ošabnosti, napuha in oblastiželjnosti, kakor se je pogosto zgodilo farizejem in pismoukom (Lk 11,37–54).

Kdor sprejme izziv, biti učenec vse življenje, je obvarovan skušnjave pogubne oblastiželjnosti, ki jo nazorno opisuje Solovjov (2000, 55): »Ko čistost premaga pohoto mesa in ponižnost utvaro uma, ko greha nimam za nekaj meni dovoljene-

ga in se mu ne vdajam, ko ne postavljam svojega mnenja namesto resnice in ne padam v zablodo, tedaj se pojavi velika past za duhovno voljo: »Osvobodil si se iz zaslužjenosti mesu in s samoodpovedjo uma si si prisvojil božjo resnico; spoznal si, da je ona edino zanesljivo dobro. Toda svet zavrača to resnico, sebi krati to dobro ter se nahaja v zlu. Ker se nahaja v zlu, ne more sprejeti resnice po poti umskega prepričevanja; zato je svet potrebno predvsem praktično podvreči višjemu načelu. Ti si predstavnik tega višjega načela, ne s svojo vrednostjo ali s svojimi močmi (saj si se domišljavosti že odpovedal), ampak v moči božje milosti, ki te dela deležnega dejanske Resnice. Ne zase, temveč za slavo božjo in za dobro sveta samega, iz ljubezni do Boga in bližnjega si dolžan hoteti in si na vse načine prizadevati, da bi pokoril svet višji pravičnosti in privedel ljudi v božje kraljestvo. Toda za to morajo biti v tvojih rokah nepogrešljiva sredstva za uspešno delovanje na svetu in v svetu; predvsem moraš doseči oblast in višjo avtoriteto od drugih ljudi, moraš si jih podrediti, da bi jih pripeljal k edini odrešilni resnici. Potemtakem si moraš na vsak način prizadevati za oblast in moč v svetu.« Tej veliki in močni skušnjavi so podlegli veliki in močni ljudje in privedla jih je do mnogih zločinov.«

Vsak kristjan je v nevarnosti, da ne uvidi prevare skušnjave, ki je v tem, kakor poudari Solovjov (2000, 56), »da duhovno življenje dojemamo kot nekaj, kar je dano enkrat za vselej in v polnosti, nekaj, kar navznoter ne potrebuje izpopolnitve v rasti, v stanovitnem napredovanju, in kar navzven ne potrebuje izpolnitve«. Tej skušnjavi se lahko upre samo tisti, ki v sebi ohranja zavest, da se mora nenehno izpopolnjevati in v vsej ponižnosti sprejeti pot »učencevstva«. Na to skušnjava opozarja tudi papež Frančišek, ko spodbuja vsakega oznanjevalca evangelija, naj ostane vse življenje učenec: »To oznanilo sporočamo v ponižnosti in pričevanju kakor učenec, ki ve, da se mora vedno učiti, v zavesti, da je sporočilo tako bogato in tako globoko, da nas vedno presega.« (VE 128)

3.3 Izziv: Odpuščanje sebi in drugim ter sprava s seboj in z drugimi, tudi na narodni ravni

Kot tretji najpomembnejši izziv so diplomanti izbrali Odpuščanje sebi in drugim ter sprava s seboj in z drugimi, tudi na narodni ravni. To je eden od ključnih pristopov duhovnosti za osebno, za skupnostno in za družbeno življenje, kakor pogosto poudarja tudi papež Frančišek v svoji apostolski spodbudi *Veselje evangelija* (3; 97; 100; 114; 179). Papež vso Cerkev spodbuja, da »mora biti prostor svobodno podarjenega usmiljenja, kjer se lahko vsi čutijo ljubljene in sprejete, kjer morejo izkusiti odpuščanje in začutiti spodbudo ter živeti v skladu z evangelijem« (114).

Mnogi se niti ne zavedajo, kako globoko je v njih navzoče pomanjkanje odpuščanja – odpuščanja drugim in Bogu, še posebno pa samemu sebi. Neodpuščanje jih notranje hromi, zapira jih v preteklost in jim uničuje telesno, duševno in duhovno zdravje. Mnogi zaradi tega životarijo. Ne morejo vzpostaviti zaupljivih odnosov in zaživeti polnosti življenja, v katero jih Bog kliče (Jn 10,10).

Med ljudmi je pogosto mnogo napačnega razumevanja glede odpuščanja. Predvsem se pogosto pomešata odpuščanje in sprava. Odpuščanje je zelo celosten in

dolg proces, ki se ne more začeti, če posameznik vanj zavestno in svobodno ne vstopi. Seveda odpuščanje »ni amnezija spomina, ampak je korak, ki se upre duhu sovraštva in maščevanja in pokaže na druge razsežnosti dogajanja« (Bahovec 2014a, 52). Toda ni dovolj le človekova odločitev, da bo odpustil. Pri tem potrebuje vsak človek božjo milost in pogosto tudi pomoč drugih. Odpuščanje je zastonjski dar ali pa ni odpuščanje. Nihče si ne more zaslužiti odpuščanja, nihče si ga ne more dati sam niti ga dati drugemu, če mu ni podarjeno. Odpuščanje se v posamezniku zgodi, ko se mu zmore odpreti, ga sprejeti in dopustiti, da ga drugi (žalivec, mučitelj, krvnik) sme biti deležen (Monbourquette 2006).

Ta izziv je tudi izziv Cerkve na Slovenskem. To jasno pove – in k rešitvi tega izziva spodbuja – tudi Slovenski pastoralni načrt (93–102): »Cerkve na Slovenskem se zavezuje /.../ k dialogu z vsemi ljudmi dobre volje v iskanju resnice in sprave, predvsem pa h gojitvi kulture odpuščanja, ki je v omenjenih procesih najbolj Kristusova kultura.« (102) Torej: kdor svoje moči pod vodstvom Svetega Duha zavzeto in modro vlaga v to in dela še posebno za preraščanje delitve med Slovenci, ki je naša huda rana (na to je opozarjal tudi pokojni prof. Anton Trstenjak), bo naredil veliko, če ne največ za prihodnost našega naroda, Slovenije in združene Evrope. Prepustimo se torej vodstvu Svetega Duha in našli bomo pot, ki vodi v polnost življenja. Kajti Sveti Duh, kakor poudarja papež Frančišek, »dobro ve, kaj je potrebno za vsak čas in vsak trenutek« (VE 280).

4. Sklep

Glede na to analizo lahko sklenemo, da krščanska duhovnost pomeni mnogo izzivov sodobnemu času in prostoru. V razpravi mi je uspelo pokazati, da ima duhovnost velik pomen na osebni, na medosebni in na družbeni ravni vsakega človeka. Med trinajstimi izzivi krščanske duhovnosti danes, ki sem jih le naštel, sem mogel nekoliko globlje predstaviti le tri, ki so jih izbrali letošnji diplomanti kot prednostne na tem področju. Krščanska duhovnost vedno znova izziva k spoštljivi in dialoški odprtosti, k nenehnemu »učenčevstvu«, k rasti in k odpuščanju in spravi. Kdor sprejme vsaj te tri izzive krščanske duhovnosti, je ne bo razumel in živel intimistično in potrošniško. Zagotovo je največji izziv prav to, da duhovnost sami začnemo razumevati in živeti v vsej njeni globini in širini in v vseh njenih razsežnostih, v Duhu Jezusa Kristusa torej, kakor lahko najbolj nazorno prepoznamo v evangelijih, pa tudi v učenju in življenju papeža Frančiška.

Vem, da me še čaka predstavitev preostalih desetih izzivov. Upam pa, da mi je v tem predavanju uspelo vsaj malo izzvati nas vse, da bi ob temi duhovnosti ne ostali mirni, nenagovorjeni, temveč bi tudi sami vztrajno iskali ustrezne odgovore na vprašanja, ki so tesno povezana z njo in s konkretnim življenjem vsakega človeka in družbe.

Reference

- Anketa.** 2015. Izzivi krščanske duhovnosti. Osebni arhiv avtorja.
- Bahovec, Igor.** 2014a. Odnos do preteklosti in slovenska razdeljenost: medvojno in povojno obdobje kot torišče delitev in naloga za prihodnost. *Bogoslovni vestnik* 74: št. 1:41–53.
- . 2014b. Izzivi vatikanskega pripravljalnega dokumenta sinode o družini: o pogledih na družino in o dinamiki sinodalnega dela. *Bogoslovni vestnik* 74, št. 3:449–460.
- . 2014c. Sinoda o družini in stanje v Sloveniji: rezultati slovenskega vprašalnika in nekaterih drugih raziskav. *Bogoslovni vestnik* 74, št. 3:461–478.
- Boff, Leonardo.** 2009. *Spiritualità per un altro mondo possibile: Ospitalità – Convivenza – Convivialità*. Brescia: Queriniana.
- Frančiček.** 2014. *Apostolska spodbuda Veselje evangelija [Evangelii Gaudium]*. Ljubljana: Družina.
- Frančiček in Eugenio Scalfari.** 2013. *Dialogo tra credenti e non credenti*. Rim: Edizioni la Repubblica.
- Gottlieb, Roger S.** 2013. *Spirituality: What it is and why it matters*. Oxford: Oxford University Press.
- Martin, James.** 2013. *Duhovnost za vsak dan*. Celje: Mohorjeva družba.
- Monbourquette, Jean.** 2006. *Kako odpustiti? Odpustiti, da bi ozdravel – ozdraveti, da bi odpustil*. Maribor: Slomškova založba.
- Pavel VI.** 1964. Lettera enciclica *Ecclesiam Suam*. *Acta Apostolica Sedis* 56:609–659.
- Platovnjak, Ivan.** 2013. Pokoncilski poudarki na področju duhovnosti v Cerkvi na Slovenskem. *Bogoslovni vestnik* 73: št. 2:205–213.
- Pridite in poglejte: Slovenski pastoralni načrt; krovni dokument.** 2012. Ljubljana: Mohorjeva družba.
- Rolheiser, Ronald.** 1998. *Seeking spirituality: guidelines for a Christian spirituality for the twenty-first century*. London: Hodder & Stoughton.
- Rožič, Peter.** 2013. Dire quelque chose qui compte: de la méthode d'immanence de Blondel à la théologie fondamentale de Lubac. *Bogoslovska smotra* 83: št. 4:743–762.
- . 2014. La signification théologique de la danse dans le contexte biblique: créer des liens au cœur de l'Alliance. *Ephemerides Theologicae Lovanienses* 90: št. 4:667–683.
- Solovjov, Vladimir Sergejevič.** 2000. *Duhovne osnove življenja*. Ljubljana: Društvo SKAM.